

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

6.8.2013

ASIA Selvitysmies Paajasen selvitys julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten rahoituksen ja toimintatapojen kehittämisestä (Julkaisuja 11/2013) sekä rahoitustyöryhmän raportti joukkoliikenteen rahoituksesta (Julkaisuja 12/2013).

VIITE LVM:n lausuntopyyntö 24.6.2013 (LVM/1184/08/2013)

Valtioneuvosto on hyväksynyt 16.5.2013 periaatepäätöksen julkisesti rahoitettujen henkilökuljetusten uudistamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö on valtioneuvoston velvoittamana asettanut ohjausryhmän vastaamaan uudistuksen toteutuksesta, ohjauksesta ja valvonnasta. Uudistuksella pyritään siihen, että henkilöliikennepalvelut, kuten joukkoliikenne ja Kelan korvaamat kuljetukset, suunnitellaan, hankitaan ja toteutetaan uudella tavalla. Tavoitteena on tehostaa julkista liikennettä ja turvata julkiset liikennepalvelut myös haja-asutusalueilla. Selvitysmies Paajasen selvityksen ja rahoitustyöryhmän raportin lausuntokierroksen tulokset tulevat ohjausryhmän käyttöön.

Liikennevakuutuskeskus (LVK) on tutustunut edellä mainittuun lausuntopyyntöön, selvitysmies Paajasen selvitykseen sekä rahoitustyöryhmän raporttiin ja toteaa asian johdosta seuraavaa.

Selvitysmies Paajasen selvityksessä julkisesti tuettujen henkilökuljetusten rahoituksen ja toimintatapojen kehittämässä on asiaa lähestytty laajasti useasta eri näkökulmasta ja siinä esitetyt kehittämissuunnitelmat ovat perusteltuja. Työryhmän raportissa joukkoliikenteen rahoituksesta on vastaavasti järjestelmällisesti pohdittu, mitä vaatimuksia joukkoliikenteen uudet järjestämistavat asettavat rahoituksen uudistamiselle. LVK haluaa nostaa esille kuitenkin muutaman seikan.

LVK esittää, että julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten kilpailutuksessa tulisi antaa painoarvoa kuljetuksia järjestävän tahon turvallisuuskulttuurille. Vaatimuksina voitaisiin esittää esimerkiksi turvallisuusjohtamisjärjestelmän kuten tieliikenteen turvallisuusjohtamisjärjestelmästandardin ISO-39001 olemassaolo, lainsäädännön noudattaminen sekä ammattitaitoisten kuljettajien toimintavalmiuden varmistaminen hätätilanteissa. Kuljetusten turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia ei kilpailutusvaiheessa ole selvitysmies Paajasen raportissa esitetty.

LVK haluaa lisäksi nostaa esille, että julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten kilpailutuksessa tulisi ottaa huomioon kuljetustehtävien mahdolliset erityisvaatimukset. Näihin vaatimuksiin lukeutuvat muun muassa pyörätuolikuljetuksissa tai kiireettömässä sairaankuljetuksissa tarvittavat varusteet.

Selvitysmies Paajasen raportin *tehokas tilauspalvelu yhdistelee matkoja aktiivisesti* -luvussa 3.4 (sivu 21) on esitetty, että yhdistämispalveluissa ja niiden

hankintasopimuksissa yhdistämistoiminnan tehokkuutta tulee parantaa käyttämällä sopimuksissa taloudellisia kannustimia asetetun tavoitetason ylittävistä suorituksista ja sanktioita alittavista. LVK haluaa nostaa esille, että kannustinjärjestelmää määriteltäessä tulisi ottaa huomioon kuljetusten turvallisuuden varmistaminen. Puhtaasti kuljetusten määrään pohjautuva kannustinjärjestelmä voi johtaa liikennesääntöjen noudattamatta jättämiseen kyytien määrän optimoimiseksi.

LVK haluaa nostaa esille, että Paajasen raportin *muu tuki liikkumiseen vammaisille henkilöille* -luvussa (ss. 27–28) tulisi erikseen mainita, että vammaisen ja pitkäaikaissairaana henkilön soveltuvuus moottoriajoneuvon kuljettajana toimimiselle tulisi aina varmistaa lääkärin tekemällä ajoterveyden arvioinnilla. Tarkastuksessa tulisi ottaa huomioon sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ajoterveydestä (1181/2011) esitetyt asiat. Myös ajoterveyden seurantaan tulisi kiinnittää huomiota.

Paajasen raportin joukkoliikennelakia käsittelevän luvun (ss. 29–31) joukkoliikennelain ja sen soveltamiseen liittyvissä kehittämissuosituksissa on käsitelty lyhyesti tarjouskilpailuissa esitettäviä kalustovaatimuksia. LVK esittää, että ajoneuvon kalustovaatimuksissa otettaisiin vahvasti huomioon myös ajoneuvon turvavarusteisiin liittyvät vaatimukset.

Selvitysmiehen raportissa ei ole käsitelty alkolukkoa tai sen käyttöä. Alkolukkoa ei ole nostettu esille raportin luvussa 4.12, jossa on käsitelty liikenne- ja viestintäministeriön asetusta koulu- ja päivähoitokuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusmääräyksistä (553/2006). Alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on säädetty myös oma lakinsa (1110/2010).

LVK esittää, että alkolukon käytön laajentamista myös muihin julkisesti tuettuihin henkilökuljetuksiin kuin koulu- ja päivähoitokuljetuksiin tulisi pohtia. Alkolukon avulla voitaisiin estää kuljettajien ajaminen alkoholin vaikutuksen alaisena ja näin osaltaan taata matkustajien turvallisuus. Tämä on linjassa raportissa esitetyn tehokkaan henkilöliikennepalvelujen toteuttamisen lähtökohdan kanssa (luku 3.5, sivu 22): ”Joukkoliikenteen käyttö pitää olla mahdollisimman monelle hyvä ja turvallinen tapa liikkua.” Tutkijalautakunnat ovat vuosien 2002–2011 aikana antaneet yhteensä 674:lle kuolemaan johtaneessa onnettomuudessa osallisena olleelle moottoriajoneuvon kuljettajalle parannusehdotuksena alkolukon asentamisen moottoriajoneuvoon päihtyneenä ajamisen estämiseksi.

Työryhmän *joukkoliikenteen rahoitus* -raportin ensimmäisessä luvussa on todettu, että joukkoliikenne edesauttaa liikkumisen alueellisen ja sosiaalisen tase-arvon toteutumista sekä parantaa liikenneturvallisuutta. Tässä tulee ottaa huomioon, että joukkoliikenne ei itseisarvoltaan tarkoita parempaa liikenneturvallisuutta. Parantaakseen liikenneturvallisuutta tulee esimerkiksi joukkoliikennelakialueen ja kuljettajien täyttää niille asetetut vaatimukset. Huonosti suunniteltu ja operoitu joukkoliikenne voi tarkoittaa onnettomuus- ja vahinkoriskin kasvua.

Yhteenvedona selvitysmiehen ja työryhmän raporteista LVK toteaa niiden olevan kattavia ja hyvin perusteltuja. LVK toi kuitenkin esiin muutaman kohdan, jotka voisi sen mielestä kirjata näkyviin nykyistä paremmin.

Ystävällisin terveisin

LIKENNEVAKUUTUSKESKUS

A blue ink signature of Antti Tuulensuu, consisting of a series of fluid, connected strokes.

Antti Tuulensuu

A blue ink signature of Jan Ylitapio, featuring a prominent 'J' and 'Y' followed by a cursive 'litapio'.

Jan Ylitapio